

Motion till riksdagen 2025/26:3941

av Lorena Delgado Varas och Daniel Riazat (båda -)

med anledning av prop. 2025/26:133 Stärkt säkerhet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2025/26:133 Stärkt säkerhet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som stärker det faktiska skyddet för demonstranter och som åtgärdar den strukturella diskrimineringen inom polismakten och tillkännager detta för regeringen.

Bakgrund

Mötes- och demonstrationsfriheten är demokratins hörnstenar. De är verktyg för att människor gemensamt ska kunna göra sin röst hörd, utmana makten och kräva förändring. Regeringens proposition påstår sig vilja värna dessa friheter, men de föreslagna verktygen riskerar i praktiken att urholka rättigheternas kärna. Med stöd av tung kritik från människorättsorganisationer som Amnesty International, och med utgångspunkt i en antirasistisk och demokratisk samhällssyn, är det tydligt att propositionen bör avslås.

Ett angrepp på demokratins kärna

Amnesty International skriver i sitt remissvar:

Stater har dessutom en positiv skyldighet att garantera att människor kan använda sin yttrandefrihet utan omgivningens hinder. Denna rättighet inkluderar frihet att söka, ta emot och sprida information och idéer av alla slag. Även yttranden som kan

anses vara djupt stötande omfattas av rättigheten med undantag att sådana yttranden kan begränsas vad gäller uppmaningar till nationellt, rasistiskt eller religiöst hat som utgör uppvigling till diskriminering, fientlighet eller våld.

Statens skyldighet är inte att flytta eller stänga ner obekväma budskap, utan att aktivt skydda rätten att framföra dem, även när de möts av motreaktioner. Propositionens nya möjlighet att ställa in en demonstration i förväg på grund av befarade ordningsproblem innebär att våldskapitalet ges vetorätt över demokratin. Det är en oacceptabel princip som undergräver rättsstatens grundvalar.

Vidare är det otydliga begreppet ”säkerheten för människors liv eller hälsa” för vagt för att utgöra grund för så ingripande åtgärder som ett inställande. Det skapar en stor osäkerhet för arrangörer och öppnar för godtycklig tillämpning. Detta strider mot det folkrättsliga kravet på att begränsningar av grundläggande friheter måste vara förutsebara och proportionerliga.

Hatbrottslagstiftningen bör följas

Vi ser med stor oro på de nazistdemonstrationer som allt oftare förekommer och som skapar rädsla och otrygghet, särskilt bland redan utsatta grupper som judar, muslimer, hbtq-personer och antirasistiska aktivister. Regeringens proposition utgår ifrån felaktig logik när den föreslår att antirasistiska motdemonstrationer ska kunna flyttas eller ställas in med hänvisning till den oro och de ordningsproblem som nazisterna skapar. Tvärtom måste statens ansvar vara att skydda antirasister och andra som hotas av nazistiskt våld, inte att flytta undan dem.

I dagsläget finns det redan utrymme att flytta eller leda om demonstrationer av hänsyn till allmän ordning och säkerhet. Problemet är inte avsaknaden av lagstöd, utan brister i polisens faktiska förmåga och vilja att garantera tryggheten för dem som hotas av nazister. Vi ser exempel på hur nazister tillåts att marschera genom bostadsområden och hur motdemonstranter lämnas åt sitt öde. Det är djupt oroande.

Vi kräver därför att polisen, i stället för att flytta på antirasister, ges i uppdrag att utveckla metoder för att aktivt skydda människor från nazistiskt våld, både under själva demonstrationerna och när nazisterna tar sig till och från sina tillställningar. Det handlar om att bryta nazisternas makt och skapa verklig trygghet för alla som står upp mot rasism och fascism.

Amnesty framhåller att ansvariga myndigheter i högre grad måste tillämpa lagstiftningen utifrån Sveriges samlade hatbrottslagstiftning och internationella människorättsåtaganden. Ett exempel på Polismyndighetens otydliga hantering är agerandet kring koranbränningarna eftersom de utgör hatbrott.

En lagstiftning som blundar för verkligheten – risken för rasprofilering och förtryck

Propositionen är utformad som om den tillämpas i ett vakuum, av en helt neutral och opartisk polismakt. Men verkligheten ser annorlunda ut. Brottsförebyggande rådets (Brå) rapport från 2023, som Civil Rights Defenders (CRD) pådrivit och välkomnat, bekräftar entydigt problembilden av systematisk etnisk och rasistisk profilering inom

svensk polis. Rapporten visar att personer med bakgrund i Afrika och Västasien kontrolleras i oproportionerligt hög utsträckning och ofta felaktigt. CRD konstaterar att polisen saknar vägledning för att förebygga diskriminering och att möjligheterna för utsatta att få upprättelse är minimala. Att i detta läge ge samma polismakt utökade befogenheter är att be om godtycke och diskriminering.

De nya verktygen kommer inte att tillämpas neutralt. De riskerar att systematiskt riktas mot de grupper som redan i dag är mest utsatta för polisiära trakasserier: negativt rasifierade, antirasistiska rörelser, papperslösa och andra som kämpar mot strukturell orättvisa. När en demonstration mot rasism eller mot polisvåld planeras är risken uppenbar att den lättare kan flyttas från en strategisk plats eller ställas in med hänvisning till befärade ”ordningsproblem”, medan en högerextrem manifestation ges företräde. Lagstiftningen måste utformas utifrån den verklighet den ska verka i, inte utifrån en naiv och färgblind önskebild. Att bortse från den dokumenterade rasprofileringen är att aktivt blunda för hur makten i praktiken kommer att utövas.

Ett perspektiv på kollektiv organisering

För oss är demonstrationsfriheten inte bara en individuell rättighet, utan ett kollektivt maktmedel för arbetare, hyresgäster, studenter och andra grupper att sätta press på maktinnehavare och arbetsgivare. Möjligheten att samlas på en strategiskt viktig plats – utanför en arbetsgivares grindar, ett regeringskansli, en ambassad – är avgörande för att skapa opinion och driva igenom förändring. När den makten flyttas från demonstranterna till polisen försvagas arbetarrörelsens och andra folkrörelsers kampkraft. Att flytta en demonstration från en plats med stor symbolisk betydelse till en avlägsen park är att desarmera protesterna och göra dem osynliga och därmed verkningslösa. Propositionen är ett led i en utveckling där statens kontroll över det offentliga rummet ökar på bekostnad av medborgarnas organisering.

Slutsats

Sammantaget är proposition 2025/26:133 ett farligt steg bort från en öppen och demokratisk samhällsutveckling. Den ignorerar tung vägledning från MR-organisationer, blundar för den strukturella diskriminering som präglar polisens arbete och försvagar de maktmedel som står till buds för den som saknar ekonomiska resurser och politiska kontakter.

Riksdagen bör därför avslå propositionen. I stället bör regeringen återkomma med förslag som faktiskt stärker demokratin. Det handlar om att ge polisen i uppdrag att systematiskt motverka diskriminering, att införa oberoende granskning av polisens metoder, att utveckla metoder för att aktivt skydda demonstranter från nazistiskt våld och framför allt – att ge ett robust och ovillkorligt skydd åt alla demonstrationer, oavsett budskap och oavsett vilka hot som riktas mot dem från antidemokratiska krafter. Makten över det offentliga rummet måste ligga hos folket, inte hos en polismakt med bevisade problem med diskriminering. Vi yrkar därmed avslag på proposition 2025/26:133 Stärkt säkerhet vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

Regeringen bör omedelbart komma med förslag som stärker det faktiska skyddet för demonstranter och som åtgärdar den strukturella diskrimineringen inom polismakten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Lorena Delgado Varas (-)

Daniel Riazat (-)